

Nr 151.

Av herr **Lundqvist m. fl.**, om ökat anslag till bidrag till textilinstitutet i Borås.

Vid textilinstitutet i Borås utbildas årligen ett 100-tal ungdomar till textilingenjörer, tekniker, mönsterritare m. m. för textil- och konfektionsindustrien. Institutet bedriver vidare textil materialprovning och i samband med undervisningen i mindre utsträckning en produktion av textilvaror i sina laboratorielokaler.

Institutets föregångare, Väfskolan i Borås, har sedan år 1868 åtnjutit statsanslag. Statsanslaget till institutet uppgick för budgetåret 1952/53 till 77 500 kronor. Detta har motsvarats av omfattande insatser från Älvsborgs läns landsting och från Borås stad. Borås stad har sålunda genom tidigare anslag uppfört institutets byggnader och svarat för dessas underhåll. Staden har vidare genom anslag under år 1950 med 1 080 000 kronor till en om- och tillbyggnad av institutet samt under år 1952 med 75 000 kronor till vanliga skolinventarier ådagalagt sin värdesättning av och sitt intresse för institutets verksamhet. Älvsborgs läns landsting har utan reducering beviljat sin andel å de anslag som enligt uppgjorda utgiftsstater redovisats såsom nödvändiga för verksamheten. (För budgetåret 1952/53 var landstingsanslaget 78 706 kronor.) I dessa utgiftsstater har uppdelningen mellan statens och landstingets beräknade anslag skett enligt en praxis, som har sin grund i villkoren för 1869 års statsanslag till skolan. Den innebär i stort sett, att alla kostnader utom lärarlöner (som delas lika) bestridas till 2/3 av staten och till 1/3 av landstinget. Under de senaste åren har emellertid en så stark reducering av statsanslagen förekommit i förhållande till i petita begärda belopp att denna fördelningsprincip helt kullkastats, och institutets ekonomiska läge har blivit ohållbart. Givetvis har det varit institutets styrelse angeläget att pröva, om det icke vore möjligt att med de otillräckliga statsanslagen uppehålla en fullgod undervisning, och vissa besparingar ha också gjorts. Dessa ha emellertid tyvärr genom penningvärdets fall icke kunnat ge åsyftad verkan.

I detta läge har styrelsen övervägt om ersättning för det otillräckliga statsanslaget skulle kunna erhållas från annat håll. Härvid har styrelsen först måst konstatera, att Borås stad genom bl. a. ovannämnda anslag skapat en utomordentlig byggnad med skolinventarier för institutet och att staden dessutom bekostar det löpande underhållet härav. Att detta tunga ansvar ytterligare skulle ökas är helt otänkbart bl. a. med hänsyn till att staden tillhör landstinget och svarar för ca 1/4 av landstingets skatteinkomster.

Det är likaledes svårt att tänka sig en ökning av landstingsanslaget. Från landstingets representanter har nämligen under hand anmärkts, att den i petita upp-

gjorda traditionella fördelningen av anslag mellan stat och landsting icke följts av staten under senare år och att, därest den starka nedskärningen i statsanslaget i förhållande till vad som redovisats såsom nödvändigt skulle fortsätta, landstinget troligen skulle för anslags utbetalande begära motprestation av staten i enlighet med det inlämnade budgetförslaget. Att i detta läge begära en ökning av landstingets andel finner styrelsen icke lämpligt. Man måste inför ett sådant övervägande också beakta, att under den senaste 10-årsperioden från Älvsborgs landstingsområde kommit ett mindre antal elever än från övriga delar av landet.

Slutligen har styrelsen övervägt huruvida en framställning om anslag för löpande kostnader kunde göras till textilindustrien. Från detta håll har man emellertid bl. a. med hänvisning till den tunga skattebördan bestämt avvisat tanken om anslag till allmän yrkesundervisning. Sådan betraktas såsom en det allmännas plikt att ombesörja.

Enligt 1953 års statsverksproposition har överstyrelsen för yrkesutbildning framhållit bl. a. att bidraget till institutets verksamhet i allmänhet är alldeles otillräckligt och föreslagit, att statsanslaget höjes med 67 200 kronor (varav dock 32 400 kronor utgöra ett extra anslag av engångsnatur för utrustning av tillbyggnad). Enligt departementschefen bör emellertid anslaget uppräknas med allenast 10 700 kronor, vilket, därest det bleve riksdagens beslut, måste medföra en allvarlig nedskärning av institutets för vårt lands näringsliv så betydelsefulla verksamhet.

Statsanslaget till institutet är fördelat på 8 huvudposter, vilka återfinnas i statsverkspropositionens bilaga 10 sid. 471. Sedan vi gjort oss underrättade om att den gjorda nedskärningen av de föreslagna beloppen skulle få så svåra verkningar för institutet, vilja vi här nedan punkt för punkt redogöra för hur genom en tämligen begränsad uppräkning av anslaget institutets verksamhet enligt vår mening skulle kunna tryggas.

1) *Institutets verksamhet i allmänhet.*

Anslagsbeloppet under denna punkt är, såsom yrkesskolöverstyrelsen framhållit, helt otillräckligt. Till en del beror detta på att taxorna för vatten och elenergi kraftigt stigit. Vidare har institutets maskinpark blivit alltmera försliten.

Vid sidan om undervisningen uppehålls på maskinerna en produktion av varor genom en insats från personalens sida, för vilken extra ersättning icke utgår. Att eftersätta de mest nödvändiga maskinreparationerna kan icke vara förenligt med sparsamhet. Att höja elevavgifterna ytterligare måste vara att återgå till ett icke önskvärt system. Sälunda erlägger f. n. en elev i en ettårskurs 425 kronor för läsåret i skolvavgift (mot 175 kronor år 1947/48). Dessa avgifter äro enligt vår åsikt redan nu alldeles för höga. Vi yrka därför under denna punkt bifall till yrkesskolöverstyrelsens förslag med en uppräkning av anslaget med 4 300 kronor.

2) Anskaffande (förnyelse) av apparatur.

Inför den skärpta konkurrens från utlandet (bl. a. Japan och andra typiska låglöneländer) som vår svenska textil- och konfektionsindustri nu har att räkna med, måste det vara betydelsefullt, att dess blivande tekniker och arbetsledare göras väl förtrogna med moderna och arbetsbesparande tillverkningsmetoder. Detta förutsätter att en förnyelse av maskinutrustningen kan äga rum, även om den av kostnadsskäl måste starkt begränsas. Med hänsyn till att textilinstitutets maskin- och apparaturutrustning torde ha ett dagsvärde av ca 700 000 kronor är det av styrelsen begärda beloppet för förnyelse blygsamt. Då emellertid ett extra anslag för utrustning av tillbyggnad under detta år under punkt 8 begärts i petita, vilja vi dock yrka bifall till departementschefens förslag under denna punkt under förutsättning att extraanslaget i den av oss nedan föreslagna utsträckningen beviljas.

3) Avlöning till föreståndare och lärare.

Vid anställning av lärare har institutet alltid haft svårigheter, då den om dugande krafter fått konkurrera med industriföretagen, vilka som regel kunna erbjuda avsevärt högre löneförmåner. Vissa av institutets lärartjänster ha därför under årtal stått vakanta. Efter många avvägningar under åren och efter noggranna jämförelser med övriga lärarlöner vid tekniska skolor i landet har överstyrelsen för yrkesutbildning kommit fram till nu utgående löneklasser. Vi anse det rimligt, att institutets lärare då få samma löneuppflyttning som lärare vid de tekniska läroverken. Tyvärr få de ändå denna lönejustering ett år senare än dessa sina kollegor.

Med hänvisning härtill få vi under punkt 3 yrka bifall till yrkesskolöverstyrelsens förslag.

4) Avlöning till spinnmästare och vävmästare.

Spinnmästare och vävmästare handha den praktiska undervisningen och äro därför att betrakta som yrkeslärare. De ha dessutom frivilligt åtagit sig att närmast svara för produktionen och försäljningen av varor enligt bestämmelser, som närmare utformats av riksräkenskapsverket.

Vi anse det skäligt, att dessa lärare i enlighet med yrkesskolöverstyrelsens förslag få den begärda löneklassuppflyttningen liksom övriga lärare, och yrka därför bifall till detta förslag.

5) *Avlöning till extra lärare och assistenter.*

Textilinstitutet utnyttjar i sin undervisning ett flertal experter från industriföretag såsom timlärare. De arvoden, som härför utgått, ha på intet sätt kunnat höjas i den takt som motiverats av penningvärdeförsämringen. Lärarna ha år för år övertalats att fortsätta sin verksamhet i hopp om att en sedan länge begärd arvodesförbättring skulle beviljas. Fr. o. m. läsåret 1953/54 komma emellertid flera av dessa att sluta sin verksamhet vid institutet, och det torde vara omöjligt att med nu utgående timlöner få nya. Vi anse därför, att en anslagsökning är nödvändig, och yrka bifall till den av yrkesskolöverstyrelsen föreslagna, mycket rimliga kostnadsökningen för dessa lärare.

6) *Bidrag till pensionsavgifter.*

Statens pensionsanstalt har av institutet utkrävt ökade pensionsavgifter. De anställda (som i motsats till praktiskt taget alla i allmän tjänst anställda fortfarande erlägga pensionsavgifter) ha fått finna sig i att utbetala en ökning av sin andel. Institutets styrelse, som formellt tjänstgör som huvudman, måste fråga sig, hur den skall få medel till den från institutet begärda andelen i höjningen, därest statsanslag icke beviljas härför. Landstinget har redan förklarat sig villigt bidra med hälften av ökningen, enligt den praxis som gällt sedan många år, och torde ej vara villigt sträcka sig längre.

Att såsom statskontoret antyder, styrelsen med egna medel skulle täcka dessa utgifter, är väl att begära det orimliga! Då vi emellertid icke utan särskild utredning ha möjlighet att bedöma den riktiga kostnadsfördelningen mellan stat och landsting i detta avseende, anse vi oss icke böra framställa något yrkande på denna punkt.

7) *Rörligt tillägg.*

Med hänsyn till att institutets lärare böra få samma löneklassuppflyttning som lärarna vid statliga skolor (se punkt 3 och 4 ovan) följer automatiskt, att den av yrkesskolöverstyrelsen föreslagna uppräkningsen på denna punkt måste göras. Vi yrka sålunda här bifall till yrkesskolöverstyrelsens förslag om en ökning å 10 016 kronor.

8) *Extra anslag för utrustning.*

För att bereda tillräckliga utrymmen för verksamheten vid institutet har styrelsen sedan flera år tillbaka planerat en tillbyggnad av institutets lokaler.

Detta har skett i samråd med den statliga myndighet, under vilken institutet närmast är inordnad, nämligen kungl. överstyrelsen för yrkesutbildning. Tillbyggnaden har färdigställts under hösten 1952.

Yrkesskolöverstyrelsen anförde i petita för budgetåret 1952/53, att maskiner och apparatur behövde anskaffas för 64 980 kronor för dessa lokaler och att staten borde bidra med hälften av detta belopp. Samtidigt anförde dock överstyrelsen, att beloppet kunde delas på två år, och föreslog en medelsanvisning av 16 200 kronor.

Departementschefen föreslog dock icke anslag för sådan maskinutrustning.

I årets petita har yrkesskolöverstyrelsen ånyo tagit upp denna fråga och föreslår nu, att hela det av staten begärda anslaget för detta ändamål, 32 400 kronor, skall utgå. Departementschefen har emellertid icke heller i år föreslagit bifall till denna framställning.

Sedan vi underrättats om att Älvsborgs läns landsting för detta ändamål beviljat 32 400 kronor (= det av staten begärda beloppet) under villkor att motsvarande belopp erhöles från annat håll, föreligger enligt vår mening dubbel anledning till att statsbidraget utgår, då ju institutet eljest riskerar att förlora landstingsbidraget.

Med hänsyn till det ansträngda budgetläget vilja vi emellertid föreslå, att det av staten begärda beloppet, 32 400 kronor, uppdelas och att för budgetåret 1953/54 12 000 kronor utgår som statsbidrag.

Enligt vad som ovan anförts ha vi sålunda för de på sid. 471 nämnda 8 olika bidragsdelarna till institutet velat föreslå de ökningar som framgå här nedan.

	Vår motion	Dep.-chefens förslag
1) Institutets verksamhet i allmänhet	+ 4 300	+ 2 500
2) Anskaffande av apparatur	—	—
3) Avlönande av föreståndare, facklärare och fack- lärarinnor	+ 2 972	—
4) Avlönande av spinnmästare och vävmästare	+ 1 232	—
5) Avlönande av extra lärare och assistenter	+ 8 900	+ 500
6) Bidrag till pensionsavgifter	—	—
7) Rörligt tillägg	+ 10 016	+ 7 700
8) Extra anslag för utrustning	+ 12 000	—
	<hr/>	<hr/>
	+ 39 420	+ 10 700

Enligt vårt förslag skulle ökningen *utöver* departementschefens förslag bli 39 420 — 10 700 kronor eller 28 720 kronor.

Det för år 1952/53 beviljade anslaget, 77 500 kronor, bör sålunda uppräknas med 39 420 kronor, vilket tillsammans utgör 116 920 kronor.

Med åberopande härav hemställa vi,
att riksdagen måtte till Särskilda anstalter för yrkesunder-
visning: Bidrag till textilinstitutet i Borås för budgetåret
1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 116 920 kronor.

Stockholm den 27 januari 1953.

Artur E. Lundqvist.

Bengt Sjölin.

Patrik Svensson.

Alarik Hagård.

Einar Andersson.

Torsten Andersson.

Axel Gustafsson.
